

„Švietimo ekonomika
geresniam žmogiškųjų išteklių
panaudojimui“

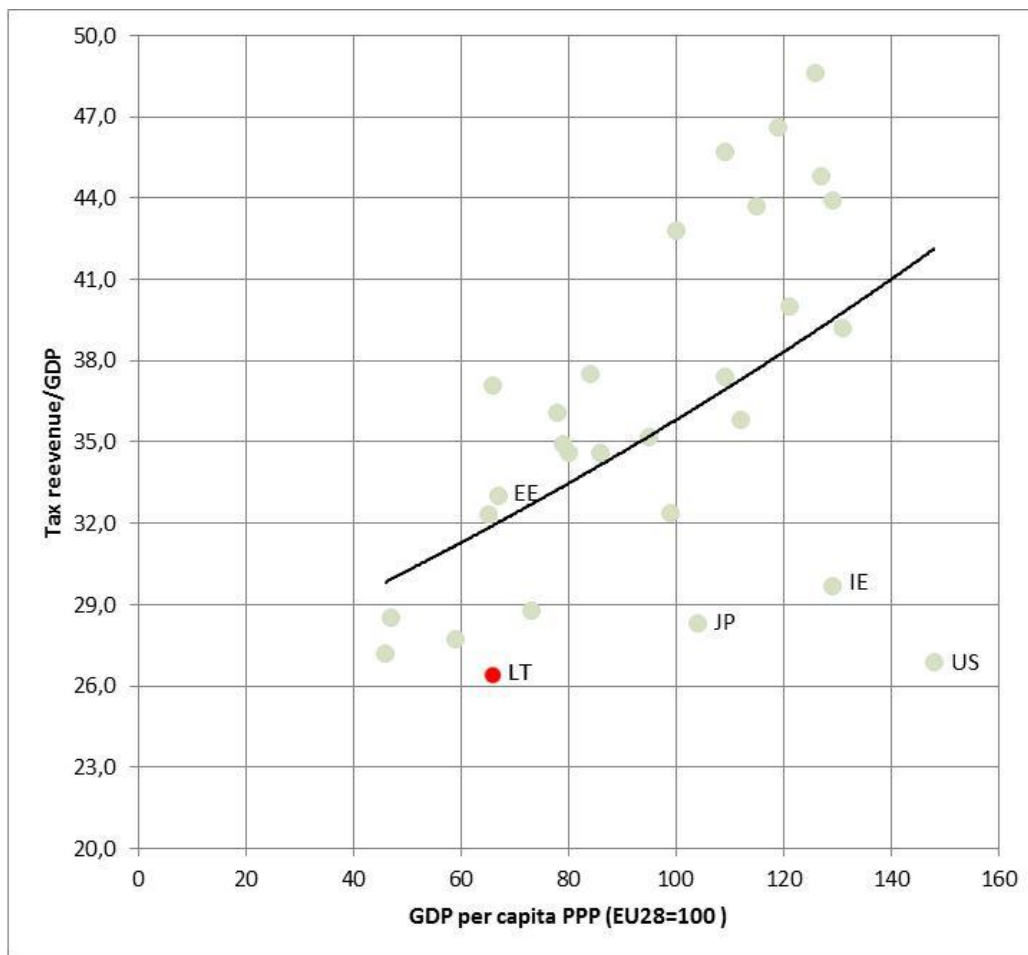
R.K.

2013.11.21

Turiny

- Ar yra žmogiškųjų išteklių švaistymo problema? Taip!
- Priežastys: profiliavimas? Viešųjų finansų identiteto krizė? Algoritmas?
- Kieno problema: ar aukštasis mokslas t/b valstybinis, ar reikia centrinio planuotojo
- Ką duoda investicija į diplomą – signalo/žinių santykinė reikšmė
- Ar investuotojas į diplomą (studentas) pakankamai toliaregiškas: cobweb modelį prisimenant
- Kur žiūrėti: technologijos ir švietimo lenktynės
- Ko reikės ateityje: sveikata, robotai etc.
- Ko „užteks“ artimiausiais dešimtmečiais

AM krizės pamatinė priežastis (plačiau žr. www.ekonomika.org)

Profiliavimas: „garbage in , garbage out“ problema

- LPK prezidentas **R. Dargis**:
 - “Visų pirma, reikėtų įvertinti visą **profiliavimo sistemos naudą** ir pasekmes. Ar tikrai gerai, kad šiandien **dešimtokai apsprendžia** mūsų universitetų programas ir Lietuvos ekonomikos vystimosi kryptis?”
 - Jie, darydami profilio pasirinkimą jau dešimtoje klasėje iš esmės renkasi, **kaip lengviau mokintis**, ir todėl nebepalieka galimybių ekonomiką plėtoti taip, kaip reikėtų valstybei.
 - Pažiūrėkime: vien tik į **technines specialybes** stojančiųjų skaičius šiandien sumažėjo nuo 5000 iki 2500 žmonių. Tai yra per pusę. Kalbame apie proveržį aukštosiose technologijose ir IT paslaugose, o **laikančiųjų fizikos egzaminus** vaikų tebuvo 3000! **Informacinių technologijų** valstybinį egzaminą laikė tik 1800 vaikų, ir tai jau yra mūsų profiliavimo pasekmės.

Profiliavimas: „garbage in , garbage out“ problema (2)

- „Mokyklose **profiliavimas** yra pradedamas per anksti ir kai **dešimtokai nusprendžia mūsų visuomenės vystymąsi**, kurį mes pajusime po dešimt metų, tai kažkas tikrai yra negerai ir tą greičiausiai **reikia keisti**“, – mano biofarmacinių preparatų kūrimo laboratorijos „Biotechpharmos“ valdybos pirmininkas ir LPK viceprezidentas, profesorius **Vladas Bumelis**

Studentų suvedimo su disciplinomis algoritmas

- Gale-Shapley algoritmas
- Siūliau ŠMM, kol kas tylu...

Kieno problema?

- AM nėra viešoji prekė, o viešai teikiama privačioji prekė
- Plačiau žr. R. Kuodis, „Mitai, paradoksai ir realybė: aukštojo mokslo ekonomika“
- <http://www.delfi.lt/news/ringas/lit/rkuodis-mitai-paradoksai-ir-realybe-aukstojo-mokslo-ekonomika.d?id=23012839#ixzz2l53bCZ4b>

Privatizuoti aukštąsias mokyklas?

- Decentralizuotas sprendimas...
- Bet net tokiu atveju PLANAVIMO REIKIA!
- Nes privačios AM greičiausiai nebus pakankamai toliaregiškos:
 - socialiniai mokslai pigūs kaštų prasme, lengvi baigimo prasme
 - teigiamo diplomo signalo išlaikymas yra ilgalaikė strategija, galimai prieštaraujanti trumpalaikio pelno tikslui

Signalų reikšmė

- Jaeger and Page (1996) parodė, kad **jei du žmonės keturis metus mokėsi koledže, bet vienas jų negavo bakalauro diplomo, tai diplomą gavęs uždirbs apie 25% daugiau, nepaisant to, kad abu gavo iš esmės vienodą išsilavinimą ir sukaupė tą patį žmogiškojo kapitalo kiekį. Tai rodo, kad diplomas tikrai signalizuoja.**

Diplomo graža

. 25–64 m. amžiaus gyventojų nedarbas pagal išsilavinimo lygį (ES 27, 2007 m.)

0–2 lygiai: pagrindinis išsilavinimas 9.2%

3–4 lygiai: vidurinis išsilavinimas 6%

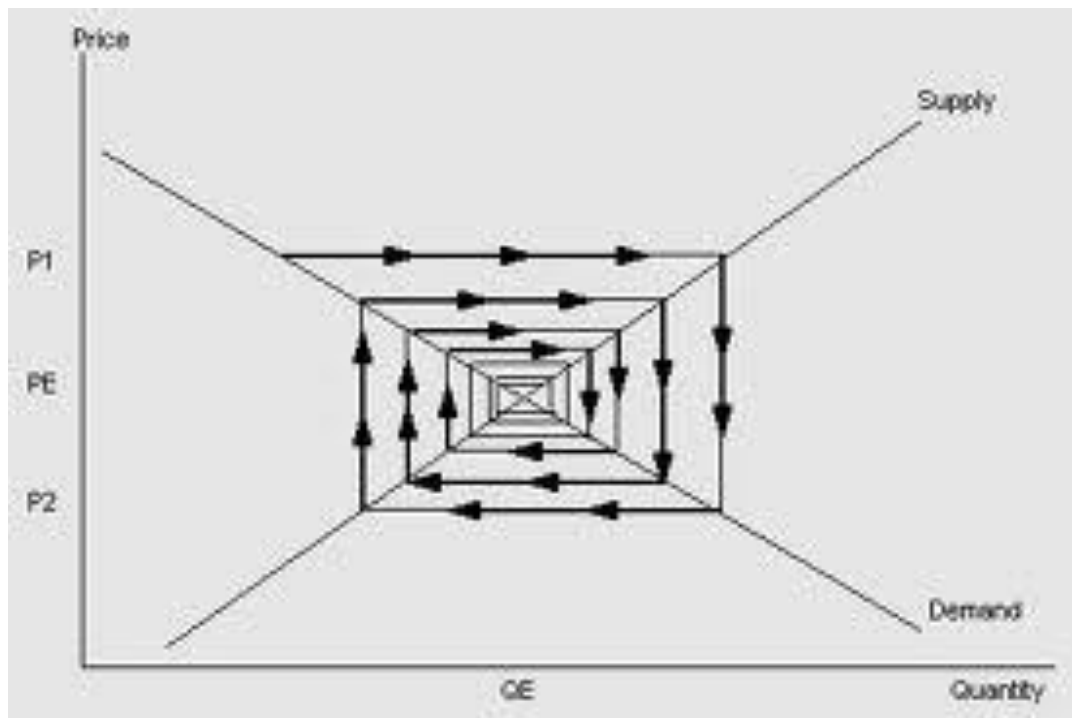
5–6 lygiai: įgytas aukštasis išsilavinimas 3.6%

Šaltinis: Eurostat, http://europa.eu/abc/keyfigures/education/prospects/index_lt.htm.

Ar toliaregiški studentai?

- Prekybos ekonomiką 1989 m. prisimenant...
- Tinka senas „Cobweb modelis“

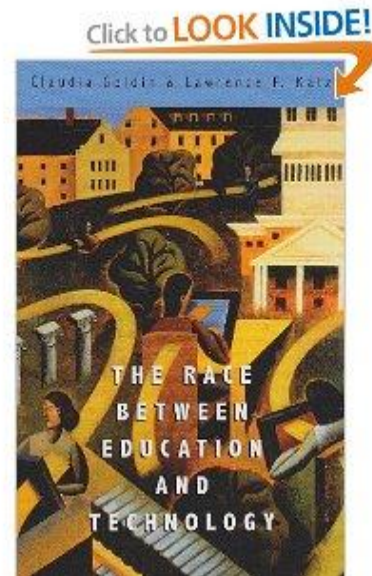

Jei netoliaregiški...

- Gal duokim daugiau universalių žinių ir tikėkimės didelio adaptyvumo?
- Ar galime būti labai toliaregiški?
 - rizika versus neapibrėžtumas ekonomikoje

Kodėl adaptyvumas svarbus: lenktynės tarp švietimo ir technologijų

- Claudia Goldin, and Lawrence Katz (2008): „**Improvements in technology** have raised the gains for those with enough skills to handle **complex jobs**. The resulting **inequalities are bid back** down only as more people receive **more education** and move up the wage ladder.“

Futurologinė dalis: smarkiai didės sveikatos sektoriaus reikšmė

- [Robert E. Hall, Charles I. Jones](#) (2007), „The Value of Life and the Rise in Health Spending“, NBER.
- **Health care extends life.** Over the past half century, Americans have spent a rising share of total economic resources on health and have enjoyed substantially longer lives as a result.
- **Debate on health policy** often focuses on **limiting the growth of health spending**. We investigate an issue central to this debate: can we understand the **growth of health spending as the rational response** to changing economic conditions--- notably the **growth of income** per person?
- We estimate parameters of the technology that relates health spending to improved health, measured as **increased longevity**. We also estimate parameters of social preferences about longevity and the consumption of non-health goods and services.
- The story of rising health spending that emerges is that the **diminishing marginal utility of non-health consumption** combined with a **rising value of life** causes the nation to move up the marginal-cost schedule of life extension. The health share continues to grow as long as income grows. In projections based on our parameter estimates, the **health share reaches 33 percent by the middle of the century**.

Futurologinė dalis: robotai

- McKinsey Global Institute (2013), “Disruptive technologies: Advances that will transform life, business, and the global economy”
- 12 technologijų:
 - 1. Mobile Internet
 - 2. Automation of knowledge work
 - 3. The Internet of Things
 - 4. Cloud technology
 - 5. Advanced robotics
 - 6. Autonomous and near-autonomous vehicles
 - 7. Next-generation genomics
 - 8. Energy storage
 - 9. 3D printing
 - 10. Advanced materials
 - 11. Advanced oil and gas exploration and recovery
 - 12. Renewable energy

Ko „užteks“ Lietuvai artimiausiais dešimtmečiais

- Finansializacijos?
- Statybų (t.t. ir dėl demografijos)?

Pabaiga